

Behov for investeringer i driftsbygninger i landbruket.

Estimat for Nord-Trøndelag i perioden 2015-2025

Gunnar Nossun

Arbeidsnotat 2014:13

Trøndelag Forskning og Utvikling

Trøndelag R&D Institute

Kongensgt. 42. Postboks 2501, 7729 Steinkjer

Telefon: 74 13 46 60

E-post: post@tfou.no

Tittel : Behov for investeringer i driftsbygninger i landbruket.
Estimat for Nord-Trøndelag i perioden 2015-2025

Forfatter : Gunnar Nossum

Arbeidsnotat : 2014:13

ISSN : 1890-6818

Prosjektnummer : 2582

Prosjektnavn : Behovet for nye driftsbygninger i Nord-Trøndelag

Oppdragsgiver : Landbruksavdelingen hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

Prosjektleder : Gunnar Nossum

Prosjektrådgiver : Roald Sand

Layout/redigering : Gunnar Nossum

Referat : For å nå produksjonsmålene for melke-, storfekjøtt-, lam-,
svine- og grøntproduksjonen må det investeres for nærmere
5 mrd. kroner i perioden 2015-2025.

Sammendrag : Norsk

Emneord : Landbruk, driftsbygninger

Dato : oktober 2014

Antall sider : 38

Pris : 100,-

Utgiver : Trøndelag Forskning og Utvikling AS
Postboks 2501, 7729 STEINKJER
Telefon 74 13 46 60

FORORD

Landbrukspartnerskapet i Nord-Trøndelag ønsker et anslag på hvor stort det framtidige investeringsbehovet er i forhold til enkelte produksjoner i det nordtrønderske landbruket.

Trøndelag Forskning og Utvikling (TFoU) har gjennomført beregningene, men har fått god hjelp fra flere ulike aktører. Det er mange som har hjulpet, men det har vært spesielt verdifullt med bidraget fra Vegar Brenne hos Norsk landbruksrådgivning i Nord-Trøndelag.

Det har i dette prosjektet vært en referansegruppe som har deltatt aktivt i diskusjonene i prosessen for å komme fram til denne rapporten. Referansegruppen har bestått av Jon Olav Veie, landbruksavdelinga hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag; Marit Haugen/Asbjørn Helland, Nord-Trøndelag bondelag og Siv Merethe Gederaas Belbo fra Nord-Trøndelag fylkeskommune.

Eller vil jeg takke Geir Næss, HiNT for nyttige korreksjoner, men vil presisere at alle beregninger står for TFoUs regning.

Steinkjer, september 2014

Gunnar Nossun
prosjektleder

INNHold

	side
FORORD	i
INNHold	ii
FIGURLISTE	iii
TABELLER	iii
SAMMENDRAG	iv
1. Bakgrunn	1
1.1 Problemstillinger	2
2. Historisk utvikling	4
2.1 Melkeproduksjon	7
2.2 Storfekjøttproduksjon	8
2.3 Svinekjøttproduksjon	8
2.4 Lamme-/saueskjøttproduksjon	10
2.5 Potet-, bær- og grønnsaksproduksjon	10
3. Melkeproduksjon i Nord-Trøndelag	12
3.1 Antall melkeprodusenter i 2025	13
3.2 Antall nye driftsbygninger	14
3.3 Investeringer	17
4. Storfekjøttproduksjon	20
5. Svineproduksjon	24
5.1 Hvor store investeringer må gjennomføres i perioden 2015-2025?	25
6. Lamme-/sauereproduksjon	27
7. Potet-, bær- og grønnsaksproduksjon	29
8. Oppsummering	30

FIGURLISTE

Figur	side
3.1: Antall foretak, leveranse i alt og gjennomsnittlig leveranse pr bruk fra 2003 til 2013. Kilde: Tine	12
3.2: Antall foretak og gjennomsnittlig leveranse pr bruk i 2025 med tre ulike alternativ.	14
3.3: Antall foretak og antall nybygg i perioden 2015-2025.	16
4.1: Ulike alternativer for storfekjøttproduksjon.	21

TABELLER

Tabell	side
1.1: BU-midler i årene fra 2009 til 2013 i Nord-Trøndelag.	1
2.1: Husdyrproduksjon i 2003 og i 2013 i Nord-Trøndelag	4
2.2: Husdyrproduksjon i 2003 og i 2013 i Norge	5
2.3: Planteproduksjon i 2003 og i 2013 i Nord-Trøndelag	6
2.4: Planteproduksjon i 2003 og i 2013 i Norge	6
3.1: Antall nybygg dersom 3,7 % bygger nytt hvert år, tre alternativer	15
3.2: Antall nybygg dersom 2,5 % bygger nytt hvert år, tre alternativer	15
3.3: Antall nybygg dersom 5 % bygger nytt hvert år, tre alternativer	16
3.4: Antall prosjekt, gjennomsnittlige kostnader og totale kostnader knyttet til melkeproduksjon i perioden 2015-2025	18
4.1: Antall prosjekt, gjennomsnittlige kostnader og totale kostnader knyttet til storfekjøttproduksjon i perioden 2015-2025	22
5.1: Antall prosjekt, gjennomsnittlige kostnader og totale kostnader knyttet til svineproduksjon i perioden 2015-2025	26
6.1: Antall prosjekt, gjennomsnittlige kostnader og totale kostnader knyttet til lammekjøttproduksjon i perioden 2015-2025	28
5.1: Totale investeringsbehovet knyttet til flere sentrale produksjoner i perioden 2015-2025	30

SAMMENDRAG

Det er et mål å øke matproduksjonen i Nord-Trøndelag med 1,5 % i året. For å oppnå dette må det investeres i nye driftsbygninger. Det er behov for ny kapasitet for å gi volumvekst, men det er også et behov for å fornye eksisterende bygningsmasse.

I dette prosjektet estimeres investeringsbehovet i perioden 2015-2025 i forhold til driftsbygninger i melke-, storfe-, svine- og lammekjøttproduksjonene. Videre ses det på behovet for investeringer til lagerbygninger innen potet, bær og grøntsektoren. Det er ikke sett på andre produksjoner enn de som har mulighet til å få BU-støtte ut fra nåværende Regionalt Næringsprogram.

I de fleste produksjonene er det tatt utgangspunkt i utviklingstrenden for de 10 siste årene og videreført denne.

Melkeproduksjon

I melkeproduksjon er det forutsatt at det skal leveres 214 mill. liter i fra Nord-Trøndelag i 2025. I 2025 vil det mest sannsynlig være betydelig færre foretak enn det er i dag, mellom 422 og 700.

Dersom det blir få foretak igjen, vil de som blir igjen ha et større behov for å investere enn om avgangen blir mindre. Mellom 250 og 330 prosjekt vurderes som sannsynlig dersom produksjonsmålet skal nås, dette vil innebære investeringer for om lag 2 mrd. kroner i perioden 2015-2025 i melkeproduksjon. Det er forutsatt at produktivitetsforbedringen blir på rundt 20 % fra 2013 til 2025, dette er om lag den samme forbedringen som har skjedd de siste årene. Det er forutsatt at om lag halvparten av driftsbygningene i melkeproduksjonen fornyes eller nybygges.

Storfekjøttproduksjon

I storfekjøttproduksjon er det pr i dag et ganske stort underskudd i forhold til å dekke den innenlandske etterspørselen. I denne produksjonen er det derfor forutsatt at antall ammekyr i Nord-Trøndelag minst dobles i forhold til dag. I 2013 var det 7 385 ammekyr i Nord-Trøndelag, målsetningen i 2025 er å ha 15 000 ammekyr. Dette vil mest sannsynlig føre til at det må bli flere som driver denne produksjonen enn i dag, og at det må gjennomføres betydelige investeringer; nærmere 1,5 mrd. kroner i årene 2015-2025.

I storfekjøttproduksjon er det forutsatt at nærmere 70 % av de 640 som driver denne produksjonen i 2025 har foretatt en betydelig investering i perioden fra nå og fram til 2025.

Svineproduksjon

Også i svineproduksjon er det forutsatt en økning i produksjonen på 1,5 % pr år framover, dette vil innebære om lag 9 500 purker og 266 000 slaktegriser i 2025. Dersom de siste års reduksjon i antall foretak fortsetter vil det i 2025 være 200-250 som driver med gris i Nord-Trøndelag. Disse gårdene vil ha et investeringsbehov på litt over 800 mill. kroner i årene 2015-2025.

Om lag 60 % smågrisfjøsene er forutsatt nybygd, mens ca. $\frac{1}{3}$ -del av slaktegrisfjøsene må fornyes. Samlet sett vil det bety at litt under halvparten av driftsbygningene i svineproduksjon er fornyet i perioden fram t.o.m. 2025.

Lammekjøttproduksjonen

Med en målsetning om 45 000 leverte lam pr år i 2025, vil det også i denne produksjonen være behov for et betydelig antall nye og relativt store fjøs. Sauebøndene har i mindre grad enn de andre sluttet, kun 25 % reduksjon i perioden 2003-2013. Videreføres denne trenden vil det i 2025 være 350 sauebønder igjen. For at disse 350 produsentene skal levere 45 000 lam må det investeres i alt for nærmere 300 mill. kroner i årene 2015-2025.

I denne produksjonen er det forutsatt at litt over halvparten bygger nytt eller renovere for minst 1 mill.

Potet, bær og grønnsaksproduksjon

I løpet av de 5 siste årene er det 16 prosjekt som har fått BU-midler innen potet- og grønnsakssektoren. Mens potetarealet er redusert med 2 000 dekar fra 2003 til 2013 har bær og grønnsakarealet vært konstant. Antall foretak har imidlertid også innen denne sektoren blitt redusert betydelig i samme periode. For å kunne være konkurransedyktig bør det bygges noen lager hvert år framover, i sum beløper det seg til 220 mill. kroner.

Oppsummert

Å anslå et investeringsbehov knyttet til flere av de store nordtrønderske landbruksproduksjonene er vanskelig. Hvilke rammevilkår og hvilken økonomisk virkelighet vil nordtrøndersk landbruk være nødt til å forholde seg til i 2025?

I tabellen under har vi summert de investeringsbeløpene vi har kommet fram til for de ulike produksjonene.

Totale investeringsbehovet knyttet til flere sentrale produksjoner i perioden 2015-2025, beløp i mill. kroner

	År											Sum
	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Melk	245	230	216	209	194	187	180	173	158	151	144	2 087
Storfekjøtt	135	135	135	135	135	135	135	135	135	135	135	1 485
Svin	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	825
Sau	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	286
Potet, bær og grønt	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	220
Sum	501	486	472	465	450	443	436	429	414	407	400	4 903

I dette estimatet på totalt litt under 5 mrd. kroner i perioden 2015-2025 er det forutsatt at om lag halvparten av driftsbygningene som benyttes i disse produksjonene er nybygd eller betydelig renovert i perioden fra nå t.o.m. 2025. Dersom en større andel av driftsbygningen kan benyttes videre vil investeringsbehovet reduseres.

1. BAKGRUNN

Det er et mål å øke matproduksjonen i Nord-Trøndelag med 1,5 % i året¹. For å oppnå dette må det investeres i nye driftsbygninger. Det er behov for ny kapasitet for å gi volumvekst, men det er også et behov for å fornye eksisterende bygningsmasse. Undersøkelser gjennomført av TFoU² dokumenterer store behov for fornying og modernisering av driftsbygninger i fylket. Innovasjon Norge Nord-Trøndelag har stor etterspørsel etter investeringsvirkemidler. Årets ramme til Innovasjon Norge i Nord-Trøndelag på 39,4 millioner kroner er ikke tilstrekkelig for å dekke behovet. En del søknader avslås selv om prosjektene og investeringene er lønnsomme. På grunn av stor etterspørsel etter å gjennomføre investeringer fra næringa i Nord-Trøndelag, har landbrukspartnerskapet i Nord-Trøndelag innført et lavere støttetak her enn i de fleste andre fylker. Dette skyldes at man har vært enige om at det er ønskelig at flest mulig skal få innvilget investeringsvirkemidler. Hovedargumentasjonen for dette er at virkemidlene har en svært positiv effekt for å utløse at det reinvesteres i flere av husdyrproduksjonene i fylket. Årsrapportene fra Innovasjon Norge i forhold til bruken av BU-midler, viser at tilskuddet fra dem i gjennomsnitt utgjør 16 % av de totale investeringskostnadene, resterende er lån og egenkapital.

Tabell 1.1: Antall prosjekt som har fått BU-midler i årene fra 2009 til 2013 i Nord-Trøndelag.

Antall prosjekt	År					Sum	Andel
	2009	2010	2011	2012	2013		
Melkeproduksjon	44	40	37	36	48	205	56 %
Storfekjøtt (mest ammeku)	16	5	9	13	17	60	16 %
Sau	8	10	6	6	6	36	10 %
Geit			1			1	0 %
Smågris	13	7	3	8		31	9 %
Egg	2	7	6			15	4 %
Potet og grønt	4	5	2	3	2	16	4 %
Sum	87	74	64	66	73	364	100 %
Beløp. Mill. kr							
BU-midler - trad. landbruk	32,6	27,4	30,9	30,5	38,3	159,7	
Sum investeringer	227,4	190,3	173,6	195,4	214,0	1 000,7	
Tilskuddsandel	14 %	14 %	18 %	16 %	18 %	16 %	

¹ Landbruksmelding for Trøndelag.

http://www.nfkn.no/Documents/Landbruksmelding_for_Tr%C3%B8ndelag_-_Endelig_QVF8s.pdf

² Notat 2011:15, Arbeidsnotat 2013:21 og Arbeidsnotat 2014:21 – alle TFoU

Kilde: Innovasjon Norge

Tabell 1.1 viser at det er totalt 364 prosjekt som har fått BU-midler i løpet av de siste 5 årene. Over halvparten (56 %) har gått til melkeproduksjon, mens det ikke er gitt støtte til eggproduksjon de to siste årene og heller ikke til smågrisproduksjon i 2013. Vi ser også at det er gitt BU-støtte for 159,7 mill. til tradisjonelt landbruk de siste fem årene og i disse 364 prosjektene er det investert for totalt 1 mrd.

Agrianalyser «Landbruksbarometeret 2014» viser at så mange som 22 % av norske bønder ønsker å gjennomføre en investering på minst ½ mill. det kommende året. Dette viser at det er betydelig investeringsvilje i landbruket.

I årets jordbruksoppgjør ble det vedtatt at det skal innføres nye kriterier for fordeling av BU-midler mellom fylkene. Forslag til kriteriesett er utarbeidet av NILF, og beskrives i Notat 2014-1³. Med bakgrunn i dette notatet skal det utarbeides en ny fordelingsmodell for investerings-virkemidler (BU) gjeldende fra 2015. Dette skal diskuteres mellom avtalepartene.

Etter initiativ fra Nord-Trøndelag fylkeskommune har landbrukspartnerskapet i Nord-Trøndelag bestående av Nord-Trøndelag bondelag, Nord-Trøndelag bonde- og småbrukerlag, fylkeskommunen, Fylkesmannen i Nord-Trøndelag gitt TFoU dette oppdraget.

Det er ikke sett på andre produksjoner enn de som har mulighet til å få BU-støtte ut fra nåværende Regionalt Næringsprogram, investeringer knyttet til korn, egg og kylling er derfor ikke estimert.

1.1 Problemstillinger

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har i samarbeid med TFoU gjennomført 3 spørreundersøkelser til produsenter av melk, svinekjøtt og lammekjøtt i løpet av de siste 3-4 årene.⁴ I disse kartleggingene har brukerne vurdert status og behov for investeringer i driftsbygninger. Blant annet med utgangspunkt i disse kartleggingene vil vi estimere et framtidig investeringsbehov innenfor disse produksjonene. Investeringsbehovet vil bli anslått for perioden 2015-2025. Vi må sette forutsetninger i forhold til framtidig struktur på produksjonen. Nybygg og

---

³ NILF-notat 2014-1 Kriteriebasert fordeling av fylkesvise BU-midler. Forslag til fordelingsmodell. http://nilf.no/publikasjoner/Notater/2014/kriteriebasert_fordeling_av_fylkesvise_bu-midler_forslag_til_fordelingsmodell

⁴ ⁴ Notat 2011:15, Arbeidsnotat 2013:21 og Arbeidsnotat 2014:21 – alle TFoU

investeringer medfører kapasitetsutvidelse, som gir avgang av antall driftsenheter.

Vi vil estimere et framtidig investeringsbehov i perioden 2015-2025:

1. - i driftsbygninger for:
  - a. Melkeproduksjon
  - b. Svinekjøttproduksjon
  - c. Lamme-/saukjøttproduksjon
2. - innenfor storfekjøttproduksjon
3. - til lager mv. innenfor potet-, bær- og grønnsaksproduksjon.

2. HISTORISK UTVIKLING

For å kunne si noe om hvordan strukturen innen nordtrøndersk landbruk vil bli framover har vi tatt utgangspunkt i de endringer som har skjedd de siste årene. Vi har i hovedsak valgt å se på utviklingen fra 2003 og fram til 2013.

Vi har også sett på hva bøndene har svart i de kartleggingene som vi har gjort sammen med Landbruksavdelingen hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

Tabellen under viser antall dyr i de ulike gruppene og antall foretak som driver de ulike husdyrproduksjonene i Nord-Trøndelag.

Tabell 2.1: Husdyrproduksjon i 2003 og i 2013 i Nord-Trøndelag

Nord-Trøndelag	2003	2013	% økning fra 03-13
Antall mjølkekyr	31 144	26 624	-15 %
- Antall liter levert melk (tusen l) (Tall fra TINE)	170 374	175 960	3 %
Antall ammekyr	5 219	7 385	42 %
Antall kyr (melk + amme)	36 363	34 009	-6 %
Antall mjølkegeiter	1 111	578	-48 %
Antall søyer	39 220	32 677	-17 %
Antall slaktet lam	44 257	37 695	-15 %
Antall purker	10 074	8 471	-16 %
Antall slaktegris	201 390	220 200	9 %
Antall verpehøner	212 257	549 678	159 %
Antall slaktekyllinger	4 289 992	14 261 705	232 %
Antall slaktet ender, kalkuner og gjess	3 608	27 560	664 %
Antall foretak mjølkekyr	1 735	943 ⁵	-46 %
Antall foretak ammekyr	486	410	-16 %
Antall foretak mjølkegeiter	17	7	-59 %
Antall foretak søyer	685	503	-27 %
Antall foretak slaktet lam	624	471	-25 %
Antall foretak purker	370	187	-49 %
Antall foretak slaktegris	521	287	-45 %
Antall foretak verpehøner	144	155	8 %
Antall foretak slaktekyllinger	58	120	107 %
Antall foretak ender, kalkuner og gjess	4	2	-50 %

⁵ Dette er et foreløpig antall basert på tall fra SLF. Tine opererer 1 008 foretak for 2013 og det er det tallet som er benyttet videre.

Kilde: SLF – søknad om produksjonstilskudd

Tabell 2.2 viser omfanget av de ulike husdyrproduksjonene i Norge.

Tabell 2.2: Husdyrproduksjon i 2003 og i 2013 i Norge

Norge	2003	2013	% økning fra 03-13
Antall mjølkekyr	278 360	228 954	-18 %
Antall ammekyr	51 328	74 927	46 %
Antall kyr (melk + amme)	329 688	303 881	-8 %
Antall mjølkegeiter	45 583	33 064	-27 %
Antall søyer	931 736	830 598	-11 %
Antall slaktet lam	1 034 561	987 300	-5 %
Antall purker	59 881	53 656	-10 %
Antall slaktegris	1 324 101	1 560 507	18 %
Antall verpehøner	3 230 571	4 168 300	29 %
Antall slaktekyllinger	36 754 212	70 694 710	92 %
Antall slaktet ender, kalkuner og gjess	900 194	1 280 224	42 %
Antall foretak mjølkekyr	17 512	9 503	-46 %
Antall foretak ammekyr	5 590	5 036	-10 %
Antall foretak mjølkegeiter	604	321	-47 %
Antall foretak søyer	18 432	13 874	-25 %
Antall foretak slaktet lam	17 205	13 237	-23 %
Antall foretak purker	2 328	1 199	-48 %
Antall foretak slaktegris	3 921	2 246	-43 %
Antall foretak verpehøner	2 904	1 942	-33 %
Antall foretak slaktekyllinger	512	661	29 %
Antall foretak ender, kalkuner og gjess	164	108	-34 %

Kilde: SLF – søknad om produksjonstilskudd

Tabell 2.3 viser omfanget av planteproduksjonen i Nord-Trøndelag.

Tabell 2.3: *Planteproduksjon i 2003 og i 2013 i Nord-Trøndelag*

Vekstgruppe	2003	2013	% økning fra 03-13
Areal grovfôr	558 608	535 994	-4,0 %
Areal korn	305 874	308 395	0,8 %
Areal potet	15 487	13 485	-12,9 %
Areal grønnsaker	5 146	5 364	4,2 %
Areal frukt	21	63	200,0 %
Areal bær	1 582	1 416	-10,5 %
Sum areal	886 718	864 717	-2,5 %
Foretak grovfôr	3 227	2 397	-25,7 %
Foretak korn	1 932	1 521	-21,3 %
Foretak potet	462	187	-59,5 %
Foretak grønnsaker	158	76	-51,9 %
Foretak frukt	7	8	14,3 %
Foretak bær	79	32	-59,5 %
Foretak med dyrket jord i drift	4 060	3 150	-22,4 %

Kilde: SLF – søknad om produksjonstilskudd

Tabell 2.4 viser omfanget av planteproduksjonen i Norge.

Tabell 2.4: *Planteproduksjon i 2003 og i 2013 i Norge*

Vekstgruppe	2003	2013	% økning fra 03-13
Areal grovfôr	6 632 698	6 626 681	-0,1 %
Areal korn	3 353 247	2 943 161	-12,2 %
Areal potet	145 106	126 340	-12,9 %
Areal grønnsaker	54 069	64 516	19,3 %
Areal frukt	23 616	20 615	-12,7 %
Areal bær	24 055	22 103	-8,1 %
Sum areal	10 232 791	9 803 416	-4,2 %
Foretak grovfôr	43 198	33 714	-22,0 %
Foretak korn	17 765	11 704	-34,1 %
Foretak potet	6 339	2 136	-66,3 %
Foretak grønnsaker	1 524	786	-48,4 %
Foretak frukt	1 280	933	-27,1 %
Foretak bær	1 456	769	-47,2 %
Foretak med dyrket jord i drift	54 136	41 512	-23,3 %

Kilde: SLF – søknad om produksjonstilskudd

2.1 Melkeproduksjon

Tabell 2.1 viser at antall foretak som driver melkeproduksjon er nesten halvert i løpet av de siste 10 årene, mens levert mengde er økt med 3 %. Antall melkekyr er i samme tidsperiode redusert med 15 %. Dette vil si at levert mengde pr ku er økt med 21 % (fra 5 471 til 6 609) i løpet av de siste 10 årene.

Mens det i 2003 var 18 kyr på hvert foretak som drev med melkeproduksjon, er dette tall i 2013 økt til over 28.

Dersom vi ser på antall melkekyr i forhold til besetningsstørrelse er denne utviklingen enda tydeligere. Mens det i Norge i 2003 var 8 600 melkebruk som hadde under 15 årskyr (nesten 50 % av alle melkebruk), var det i 2013 kun 2 500 som hadde under 15 årskyr. Dette var ca. 25 % av alle som drev med melkeproduksjon i 2013. I den andre enden av skalaen er det nå ca. 24 % av alle melkebruk som har over 30 årskyr og de har nesten halvparten av alle kyr. I 2003 utgjorde denne gruppen under 5 % av melkebrukene og de hadde litt over 10 % av alle kyr.

Nord-Trøndelag hadde i 2003 rundt 10 % av alle som drev med melkeproduksjon, i 2013 var også denne andel på om lag 10 %. Nord-Trøndelag hadde i 2013 om lag 12 % av alle kyr, det vil si at gjennomsnittsbesetningen i Nord-Trøndelag er litt større enn i landet som helhet (28 i NT mot 24 totalt sett).

Melkeundersøkelsen⁶ ble gjennomført vinteren/våren 2011 og hadde enkelte spørsmål som er relevante i forhold til de spørsmål vi ser på i dette prosjektet. Bl.a. ble det spurt etter hvor lenge man mente at dagens driftsbygning var formålstjenlig. Da var det 40 % som mente at man hadde formålstjenlig driftsbygning i mer enn 10 år. Det var nærmere 900 som svarte på melkeundersøkelsen og dermed blir det 340 bruk som mener dette. En liten utfordring med å benytte dette antallet videre er at undersøkelsesenheten i melkeundersøkelsen er den enkelte gårdbrukeren og ikke foretaket, dermed vil samdriftsbrukene (som utgjør 34 % av alle svar) innvirke på svarene. Ut fra dette kan vi ikke uten videre trekke den slutningen at 40 % av produsentene har formålstjenlig driftsbygninger i mer enn 10 år.

Et av de andre spørsmålene fra undersøkelsen vi kan benytte er når driftsbygningene på den enkelte gården er bygd eller betydelig modernisert. Svarene på disse spørsmålene viser at 37 % enten har bygd nytt eller gjennomført en betydelig modernisering de siste 10 årene. Nybyggandelen ligger i samme periode på rundt 2 % årlig. I årene 2001-2010 er det 149 bruk som oppgir at de har bygd nytt, noe som utgjør 18 % av alle som svarte på dette spørsmålet.

---

⁶ TFoU-notat 2011:15: «Melkeproduksjon i Nord-Trøndelag» Haugset m.fl., 2011

Dersom en også tar med de som har gjennomført en modernisering, fordobles antallet til 308 bruk (37 % av alle). Størstedelen av disse som har bygd nytt eller modernisert tror at de har bygninger som er formålstjenlig i mer enn 10 år, men nesten 30 % av dem mener at de bygningene de har i dag ikke er formålstjenlig i 10 år. Det betyr at en viss andel av de som har investert betydelig de siste årene også mener de må gjøre større investeringer i løpet av de kommende årene. I gjennomsnitt var driftsbygningen i melkeundersøkelsen satt opp i 1973, i 2011 var de altså 38 år i gjennomsnitt. 10 % av driftsbygningene var satt opp før 1940. Halvparten hadde gjennomført en betydelig modernisering og i gjennomsnitt skjedde det i 1996, altså for 15 år siden.

2.2 Storfekjøttproduksjon

Storfekjøttproduksjon er todelt, per i dag er 75 - 80 % av norsk storfekjøttproduksjon basert på melkeproduksjon (kyr, kviger og framføring av okser). De resterende 20 – 25 % er spesialisert kjøttproduksjon med ammeku. Som vi ser i tabell 2.1 er antall melkekyr redusert med 15 % fra 2003, mens melkeproduksjonen er økt. Antall ammekyr er økt med 42 % i Nord-Trøndelag og med 46 % på landbasis. I sum var det i Nord-Trøndelag i 2013 6 % færre mordyr enn det var i 2003 (36 300 i 2003 og 34 000 i 2013). På landsbasis er reduksjonen på 8 % eller 26 000 mordyr.

I tillegg ser en at en større andel av oksekalvene fra melkeproduksjonen blir solgt og føret opp i spesialisert kjøttproduksjon, enten kun okseoppføring eller sammen med ammekyr.

Delvis på grunn av denne reduksjonen i antall mordyr er det en underdekning i det norske markedet på ca. 10 000 tonn storfekjøtt⁷. Ut fra dagens produktivitet pr mordyr tilsvarer dette kjøttproduksjon fra 35 – 40 000 mordyr. Ekspertgruppe Storfe konkluderer i sin rapport at det kan estimeres et behov for mellom 40 og 80 000 flere ammekyr i løpet av kommende tiårsperiode for at norsk storfekjøttproduksjon skal dekke innenlandsk etterspørsel.

2.3 Svinekjøttproduksjon

Både på landsbasis og i Nord-Trøndelag har det over lang tid skjedd en sterk strukturrasjonalisering innen svineproduksjon. Bare i løpet av de siste tiårene fra 2003 til 2013 har tilnærmet halvparten av alle som drev med en eller annen form

---

⁷ Hentet fra rapport fra Ekspertgruppe Storfekjøtt nedsatt av Landbruks- og matdepartementet. http://www.regjeringen.no/upload/LMD/Vedlegg/Brosjyrer_veiledere_rapporter/Kjoettgruppens_rapport_feb_2013.pdf

for svineproduksjon sluttet. Ut fra statistikken til SLF ser en at det i Nord-Trøndelag i 2013 er 187 produsenter som driver med purker, enten som ren smågrisproduksjon eller i en kombinertproduksjon. Det er også 287 produsenter som driver med slaktegrisproduksjon, enten som ren slaktegrisproduksjon eller i en kombinertproduksjon. Dette betyr at det ikke er 474 (187+287) som driver med svineproduksjon ettersom de som driver med kombinertproduksjon er tatt med i begge gruppene. Andelen som driver ren smågrisproduksjon er ganske liten, de fleste forer også opp noen slaktegriser.

Antall slaktegris har i samme periode økt med 18 % på landsbasis og passerte i 2009 1,5 mill. griser og har siden ligget mellom 1,5 og 1,6 mill. I Nord-Trøndelag er antall slaktegriser økt med 9 % fra 2003 og ligger i 2013 på 220 000. Antall purker i samme periode er redusert med 10 % på landsbasis og med 16 % i Nord-Trøndelag. Som i melkeproduksjon har det også her skjedd en kraftig økning i produktiviteten, i den forstand at det er flere slaktegris pr purke. Besetningsstørrelsen er også kraftig økt og i 2013 var det i gjennomsnitt 45 purker pr besetning, noe som er en økning på 67 % fra 2003.

Svineundersøkelsen som vi gjennomførte sammen med Landbruksavdelingen viser at de som svarte på undersøkelsen er litt større enn gjennomsnittet i Nord-Trøndelag. Gjennomsnittet i svineundersøkelsen var på 57 purker og det er spesielt produsentene fra Levanger (77 i snitt) som trekker opp gjennomsnittet.

Svineproduksjon foregår konsentrert på et lite område i Nord-Trøndelag, det er 5 kommuner som står for om lag 80 % av produksjonen. Disse er Steinkjer, Inderøy, Verdal, Levanger og Frosta, av dem igjen er Verdal og Levanger betydelig større enn de andre.

I svineundersøkelsen fikk produsentene spørsmål om hvor lenge de mente driftsbygningen var formålstjenlig. 53 % mente at driftsbygningen var egnet i mer enn 10 år framover, mens 23 % mente det måtte gjøres noe med bygningene i løpet av 5 år. Bare om lag halvparten av de som mente de måtte fornye bygningene i løpet av de kommende 10 årene, trodde at de kom til å satse videre.

I svineundersøkelsen hadde brukerne også mulighet til å angi når de ulike bygningene var satt opp. Vi ser da at den nyeste driftsbygningen hos de som svarte på undersøkelsen, i gjennomsnitt var satt opp i 1989. De som hadde modernisert driftsbygningen (3 av 4) hadde i gjennomsnitt gjort det i 2001. Men også hos svineprodusentene er det ganske mange med svært gamle bygninger, ca. 12 % bruker bygninger som er over 50 år gamle. I år 2000 ble det krav om løsdrift og dette medførte at mange sluttet eller investerte.

2.4 Lamme-/sauekjøttproduksjon

Mens de tidligere nevnte produksjonene er store i Nord-Trøndelag, med en andel på over 10 % av den totale produksjonen i landet, er lammekjøttproduksjonen mindre. Under 4 % av den totale produksjonen foregår i Nord-Trøndelag.

Antall besetninger som har søyer er redusert med 27 % fra 2003 (685) til 2013 (503).

Besetningsstørrelsen har også økt blant lammekjøttprodusentene, men ikke i samme grad som de andre produksjonene. I 2013 hadde hver produsent i gjennomsnitt 65 søyer, mens det i 2003 var 57 søyer. Det totale antall slaktede lam har i hele perioden ligget på rundt 1 mill. dyr på landsbasis og under 40 000 i Nord-Trøndelag.

I 2013 ble det gjennomført en undersøkelse blant de som produserer lammekjøtt og også i denne undersøkelsen ble det bl.a. spurt etter hvor gammel driftsbygningen var og hvor lenge de vurderte at den var formålstjenlig. Av svarene ser vi at driftsbygningen i gjennomsnitt er satt opp i 1969 – de var altså 44 år gammel i 2013. Blant lammekjøttprodusentene er det litt under halvparten som har modernisert driftsbygningen og i gjennomsnitt skjedde det i 1998, altså for 15 år siden. På tross av at lammekjøttprodusentene hadde eldre bygninger enn melke- og griseprodusentene mente også halvparten av dem at de hadde bygninger som var formålstjenlig i mer enn 10 år framover. Dette kan nok forklares med at kravene til driftsbygningen i lammekjøttproduksjon er lavere enn i de andre produksjonene. Over 40 % av driftsbygningene er mer enn 50 år.

I undersøkelsen var det også spørsmål i forhold til motivasjon og framtidsplaner. Over 60 % av de som svarte på undersøkelsen ville valgt å blitt sauebonde på nytt dersom de kunne valgt på nytt. Dette er en høy andel og kombinert med at 3 av 4 enten vil øke eller beholde samme produksjon indikerer dette at sauebøndene stort sett er fornøyd, selv om det er utfordringer både med økonomi og rovdyr.

2.5 Potet-, bær- og grønnsaksproduksjon

Som for enkelte av de andre produksjonene er det også i disse produksjonene noen få kommuner i fylket som har det meste av produksjonen. I 2013 var det i Nord-Trøndelag 187 produsenter som drev med potet og 47 (25 %) av dem holder til på Frosta, mens Overhalla, Levanger og Stjørdal har 20-30 produsenter hver. Dersom en ser på potetarealet har disse fire kommunene 11 500 dekar (85 %) av det totale potetarealet som det blir søkt om produksjonstilskudd for. I 2003 var det totalt 462 produsenter som drev med potet, og de hadde ca. 15 500 dekar.

Altså en liten nedgang i arealet, mens det har skjedd en kraftig nedgang i antall produsenter.

Dersom vi ser på grønnsaker er denne trenden enda mer tydelig; to kommuner i Nord-Trøndelag har over 80 % av grønnsakarealet. Frosta er den største med ca. halvparten av grønnsakarealet, mens Levanger har $\frac{1}{4}$ av arealet i Nord-Trøndelag. De andre kommunene har nesten ikke produksjon.

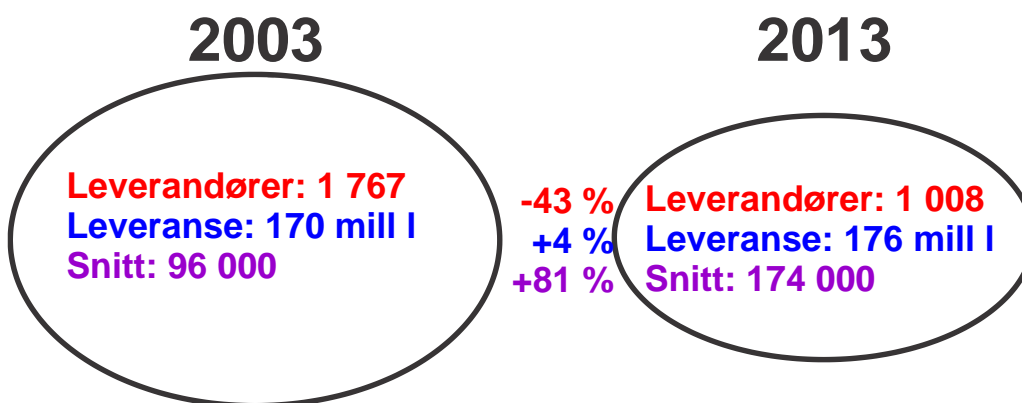
I vekstgruppe «bær» er det Steinkjer som er den store med over 1 000 dekar (72 %), mens Inderøy og Frosta har rundt 100 dekar. I sum har disse tre over 90 % av arealet i Nord-Trøndelag.

I løpet av de 5 siste årene er det totalt 16 prosjekt som har fått BU-støtte innen denne gruppen. Årsrapporten fra Innovasjon Norge om bruken av BU-midlene har ikke noen opplysninger om hvor mye av midlene som er brukt på potet og grønt, men dersom en forutsetter at disse prosjektene har fått like mye i støtte i gjennomsnitt som de andre vil det bety at disse 16 prosjektene i sum har fått 7 mill. eller 440 000 pr prosjekt. BU-midler er blitt gitt til lagerbygninger og pakkeri.

3. MELKEPRODUKSJON I NORD-TRØNDELAG

I et prosjekt hvor vi skal anslå investeringsbehovet i ulike produksjoner mange år fram i tid er det mange ulike variabler som vi må se på. I melkeproduksjon brukes begrepet foretak, og det skiller ikke mellom enkeltgårder og samdrifter. Antall foretak trenger derfor ikke å være det samme som antall gårder.

Den totale melkemengde er hentet ut fra den trønderske landbruksmeldinga, og forutsetter en økning på 1,5 % årlig framover. I 2013 ble det levert 176 mill. liter i Nord-Trøndelag, noe som var en liten nedgang fra 2012 hvor det ble levert 179 mill. liter. Med 1,5 % årlig økning vil det bli nesten 20 % økning fram mot 2025, og med disse forutsetningene vil det i Nord-Trøndelag bli levert 214 mill. liter i 2025. I løpet av de siste 20 årene er det 1997 som har høyest leveranse, 184 mill. liter. Den historiske utviklingen kan illustreres med figuren under.

Figur 3.1: Antall foretak, leveranse i alt (mill. l) og gjennomsnittlig leveranse pr bruk (liter) fra 2003 til 2013. Kilde: Tine

Som en ser av figuren er antall foretak redusert med 43 %, produksjonen er økt litt og gjennomsnittsliveransen er nesten fordoblet og var i 2013 174 000 l pr leverandør.

De siste årene har det skjedd en betydelig produksjonsøkning pr ku, i gjennomsnitt har levert mengde melk pr ku økt med 21 % fra 2003 til 2013. På tross av denne økningen er det lite som tyder på at potensialet er nådd, i 2013 ble det levert 6 600 liter melk pr ku og med en leveringsprosent på 92 vil det si at hver ku produserte litt under 7 200 liter. Selv med en 20 % økning er ikke produksjonen økt til mer enn 8 600 liter pr ku og selv i dag har mange en høyere produksjon. Gjennomsnittsliveransen både i Danmark, Sverige og Finland ligger på over 9 000 kg melk pr årsku. I våre naboland er det mer vanlig med andre raser som har en høyere melkeproduksjon, men som er dårligere enn NRF-kua på andre egenskaper. Dersom en ser for seg at den totale produksjonen skal øke med 20 %

og at produksjonen pr ku øker tilsvarende vil det føre til at vi i 2025 har om lag like mange melkekyr i Nord-Trøndelag som i dag, mellom 26 og 27 000 dyr.

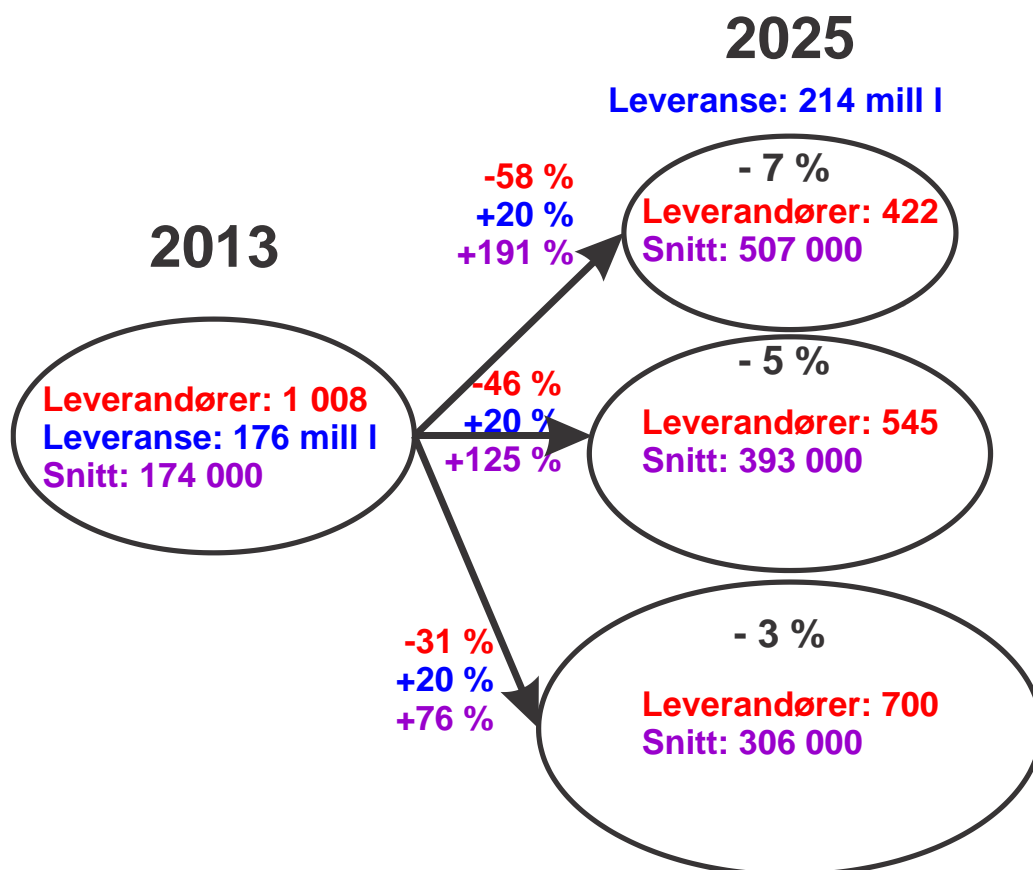
3.1 Antall melkeprodusenter i 2025

Hva så med antall melkeprodusenter i 2025? I perioden fra 2003 til 2013 er antallet redusert med 759 fra 1 767 til 1 008, det vil si at 43 % av de som holdt på i 2003 har sluttet på 10 år. Fram mot 2025 er det mange forhold som kan påvirke avgangen, men kanskje de viktigste er økonomi og landbrukspolitiske rammebetingelser. Det er vanskelig å vurdere disse forholdene så langt fram i tid og derfor har vi valgt å vise tre ulike utviklingsmuligheter. Da har vi tatt utgangspunkt i de endringer som har skjedd de siste årene og videreført den trenden. I gjennomsnitt har litt over 5 % av produsentene sluttet neste år, og dersom denne trenden fortsetter vil det i 2025 være 545 melkeprodusenter i Nord-Trøndelag. I dette alternativet slutter 5 % av årets produsenter i løpet av neste år. Altså har 46 % av de som holdt på i 2013 sluttet som melkeprodusenter.

De totale rammevirkårene kan føre til at færre eller flere slutter. Dersom en ser for seg en litt mer positiv trend som gjør at det er færre som slutter, f.eks. at det «bare» er 3 % av årets produsenter som slutter neste år vil det føre til at det i 2025 er 700 melkeprodusenter. Da har 31 % av produsentene i 2013 sluttet. En kan imidlertid også se for seg at det årlig er en større andel som slutter. Dersom denne andelen er på 7 % vil det føre til at det i 2015 er 422 produsenter, noe som er en nedgang på nesten 60 %.

Ingen av disse alternativene er ekstreme i den forstand at det vil bli vanskelig å greie å produsere denne melkemengden på en gård. Selv i det alternativet hvor 7 % slutter årlig er det ikke mer enn 507 tusen liter i levert mengde pr bruk.

De tre skisserte alternativene er illustrert i figuren under.

Figur 3.2: Antall foretak og gjennomsnittlig leveranse pr bruk i 2025 med tre ulike alternativ.

3.2 Antall nye driftsbygninger

Det tredje spørsmålet en må stille er hvor stor andel av disse brukene som fortsatt holder på i 2025, som må bygge nytt eller gjennomføre en betydelig modernisering? Dersom en ser på andelen som selv oppgir at de har gjort betydelige investeringer i bygninger de 10 siste årene før melkeundersøkelsen er det 37 % (se kap. 2.1).

Et utgangspunkt kan derfor være at 3,7 % av de som holder på med melkeproduksjon skal bygge nytt eller modernisere betydelig hvert år de kommende årene fram mot 2025. Men det kan også bli en større eller mindre andel, det vet vi ikke. Det som er sannsynlig er at andelen som slutter har betydning for antallet nybygg, dersom mange slutter vil være færre bruk som har produksjonskapasitet i dagens fjøs til den framtidige produksjonen.

Vi kan se på et alternativ hvor 3,7 % av de brukene som til enhver tid holder på med melkeproduksjon skal gjennomføre betydelige investeringer hver år.

Dersom vi ser på dette alternativet og beregner det for de tre alternativene vi hadde med 3, 5 og 7 % årlig avgang får vi følgende tabell:

Tabell 3.1: Antall nybygg dersom 3,7 % bygger nytt hvert år, tre alternativer.

Nybyggandel på 3,7 %	Antall bruk i 2025	Antall nybygg i perioden 2015 - 2025	Andel nybygde av de som holder på i 2025
3 % årlig avgang	700	333	48 %
5 % årlig avgang	545	290	53 %
7 % årlig avgang	422	253	60 %

Tabellen over viser at det med de forutsetningene som er satt vil være behov for en betydelig nybygging i tiden framover, med minst 253 nybygg eller betydelige moderniseringer fram mot 2025. Det vi også ser i tabellen er at andelen av de som holder på med melkeproduksjon i 2025 og som har bygd nytt i perioden fram mot 2025 ligger mellom 50 – 60 %.

En kan også se for seg to andre alternativ, hvor andelen som bygger er lavere evt. høyere enn i alternativet over. Dersom en ser for seg et alternativ hvor 2,5 % bygger hvert år vil vi få tallene i tabell 3.2. 2,5 % nybygging hvert år vil i utgangspunktet si at det går 40 år mellom hver gang en bygger, men ettersom det er en del som slutter vil det nok gå kortere tid.

Tabell 3.2: Antall nybygg dersom 2,5 % bygger nytt hvert år, tre alternativer.

Nybyggandel på 2,5 %	Antall bruk i 2025	Antall nybygg i perioden 2015 - 2025	Andel nybygde av de som holder på i 2025
3 % årlig avgang	700	225	32 %
5 % årlig avgang	545	196	36 %
7 % årlig avgang	422	171	41 %

I dette alternativet er det mellom 171 og 225 nybygg i perioden 2015 – 2025. Andelen av de som holder på med melkeproduksjon i 2025 og som har bygd nytt i perioden ligger på 30-40 %. Dette er det alternativet som er nærmest det som har skjedd de siste årene. Vi tror det framover er behov for at en større andel bygger nytt, ettersom det vil være relativt få av dagens driftsbygninger som er tilpasset den framtidige produksjonen.

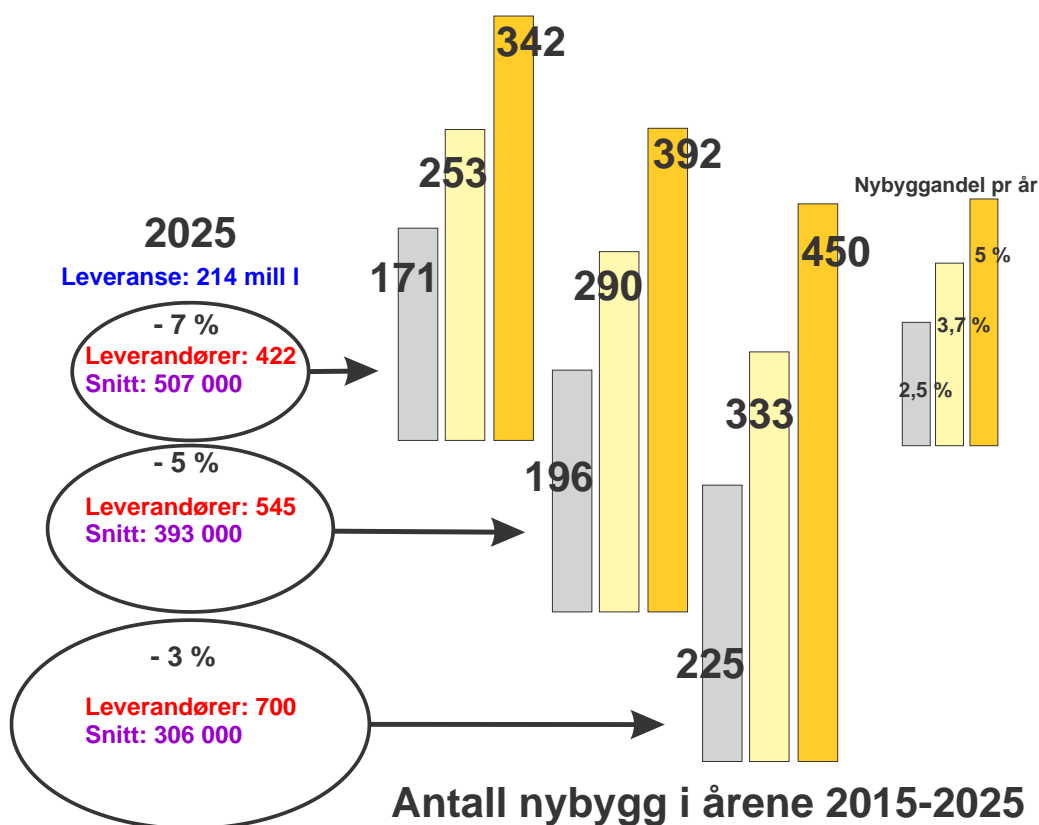
I det tredje alternativet har vi satt at 5 % av de som holder på bygger nytt hvert år, og det gir følgende tabell:

Tabell 3.3: Antall nybygg dersom 5 % bygger nytt hvert år, tre alternativer.

Nybyggandel på 5 %	Antall bruk i 2025	Antall nybygg i perioden 2015 - 2025	Andel nybygde av de som holder på i 2025
3 % årlig avgang	700	450	64 %
5 % årlig avgang	545	392	72 %
7 % årlig avgang	422	342	81 %

Dette er det alternativet hvor byggeaktiviteten er mest omfattende, og i det alternativet med størst årlig avgang vil 81 % av driftsbygningen som er i bruk i 2025 være bygd i perioden 2015-2025. Dette alternativet er mindre aktuelt dersom få melkebønder slutter i årene som kommer, ettersom det da vil være muligheter for å benytte flere av de eksisterende driftsbygningene.

Ser en på alle disse ulike alternativene vil det bli bygd en plass mellom 170 og 450 nye, eller betydelig moderniserte, driftsbygninger i perioden 2015 – 2025. Alle disse alternativene kan oppsummeres i figuren under.

Figur 3.3: Antall foretak og antall nybygg i perioden 2015-2025.

Figur 3.3 viser en prognose med tre ulike alternativer i forhold til antall nybygde driftsbygninger i melkeproduksjon i perioden 2015-2025. Dersom en ser for seg et alternativ hvor det er relativt få som slutter, 3 % hvert år, vil det være flere av

dagens driftsbygninger som kan brukes ettersom gjennomsnittsliveransen vil ligge på litt over 300 tonn. Investeringen pr bruk vil også være lavere ettersom det vil være flere bruk som vil greie seg med et tilbygg og modernisering enn i de andre alternativene. Det er derfor sannsynlig at antall nybygg og moderniseringer blir lavere enn 400 i perioden.

I den andre enden av skalaen er alternativet hvor over halvparten av dagens produsenter har sluttet i 2025. Ettersom det da vil være en gjennomsnittsliveranse over 500 tonn vil det være færre av dagens driftsbygninger som kan benyttes. Dermed er det sannsynlig at det må bygges minst 250 nye driftsbygninger i dette alternativet. Investeringsbeløpet pr prosjekt i gjennomsnitt vil i dette tilfellet bli høyere enn dersom melkeliveransen pr bruk ligger på 300 tonn.

Det alternativet som vi vurderer som mest sannsynlig er det med nybyggandel på 3,7 %, det vil si at det er må bygges mellom 250 og 330 nye driftsbygninger i perioden 2015-2025. Enkelte av de som investerer de første årene vil nok ha sluttet i 2025 av ulike årsaker. Dette er mest sannsynlig dem som gjennomfører mindre investeringer. I dette alternativet har om lag halvparten av driftsbygningene knyttet til melkeproduksjon blitt bygd nytt eller betydelig modernisert i perioden 2015-2025.

3.3 Investeringer

Hvor store investeringer må til på hvert enkelt prosjekt? Å bygge et nytt spesialisert melkeproduksjonsfjøs på ca. 1 000 m² som har plass til 60 melkekyr og som kan produsere ca. 600 tonn melk koster i dag rundt 8 mill. Dette er et fjøs med en melkebot og hvor denne roboten utnyttes optimalt i forhold til de mulighetene roboten har i dag. I dag er dette det normale fjøset som det bygges relativt mange av. Det opplyses fra Norsk landbruksrådgivning at m²-prisen for et melkefjøs varierer ganske mye. Dersom en ser for seg et komplett bygg ferdig oppsatt av en entreprenør, er prisen 8 – 10 000 pr m². Det er sagt ⁸at det i Norge koster om lag 150 000 kr pr ku å bygge et nytt fjøs komplett inkl. melkebot. I vår nordiske naboland er det operert med til dels betydelig lavere kostnad pr ku, lavest i Danmark med ned mot 50 000. Det er sikkert mange årsaker til disse forskjellene, men det er billigere pr ku når det bygges stort og i Norge er det generelle kostnadsnivået høyere. Gjennomsnittsbetsetningen i Danmark er på 162 kyr, Sverige er den på 78, mens den i Finland ligger på 35 og vi har 24 kyr i gjennomsnitt.

---

⁸ Presentasjon lagt fram på Nordisk økonomisk kvægavl kongress i Steinkjer juli 2014.
<http://noek.org/2014>

I alternativet hvor det er størst avgang vil de aller fleste prosjektene være nybygg. I de andre alternativene vil det nok være en andel som ikke bygger nytt, men som greier seg med en ombygging evt. med litt tilbygg. Vi har i de andre alternativene lagt inn 10 og 20 % lavere gjennomsnittlig prosjektkostnad i utgangspunktet. Dermed vil det bli henholdsvis 6,4, 7,2 og 8 mill. i gjennomsnitt for de ulike alternativene. SSB har en byggekostnadsindeks⁹ og den viser at kostnadsøkningen har vært om lag 75 % siden 2000. Mye av denne økningen skjedde i 2007-2009. De siste årene har denne indeksen vært på mellom 3 og 4 % pr år. Vi har valgt å vise tallene i 2014-priser.

Tabell 3.4: Antall prosjekt, gjennomsnittlige kostnader og totale kostnader knyttet til melkeproduksjon i perioden 2015-2025

	År											Sum
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	
Antall prosjekt (3,7 % nybygg/ombygginger pr år)												
3 % årlig avgang	35	34	33	32	31	30	29	28	28	27	26	333
5 % årlig avgang	34	32	30	29	27	26	25	24	22	21	20	290
7 % årlig avgang	32	30	28	26	24	22	21	19	18	17	16	253
Kostnad pr prosjekt i gjennomsnitt (beløp i mill. 2014-priser)												
3 % årlig avgang	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4	
5 % årlig avgang	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	
7 % årlig avgang	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	
Sum kostnad (beløp i mill.)												
3 % årlig avgang	224	218	211	205	198	192	186	179	179	173	166	2 131
5 % årlig avgang	245	230	216	209	194	187	180	173	158	151	144	2 088
7 % årlig avgang	256	240	224	208	192	176	168	152	144	136	128	2 024

Tabell 3.4 viser at det vil være behov for å investere for mellom 130 og 250 mill. kroner i året framover i driftsbygninger i melkeproduksjon. I sum for de rundt 300 prosjektene det er snakk om vil det beløpe seg til rundt 2,0 mrd. kroner.

⁹ <http://ssb.no/priser-og-prisindekser> - hentet 19. sept. 2014.

Dersom disse 300 prosjektene bygger slik at de utnytter en melkeroboten godt vil det bety at disse 300 foretakene leverer om lag 150 mill. liter melk pr år, $\frac{3}{4}$ av melkemengden vil da komme fra disse gårdene. Den resterende $\frac{1}{4}$ -delen av leveransen vil komme fra foretak med mindre produksjon hvor det ikke har skjedd større investeringer.

Dersom en bruker 10 eller 20 % lavere kostnad pr prosjekt vil det føre til også summene blir tilsvarende lavere, 1,9 mrd. og 1,7 mrd. i sum for det alternativet med 5 % årlig avgang.

En annen måte å regne på er å se på antall kyr og kostnad pr. bås plass. Dersom en forutsetter at halvparten av de 26 600 melkekyr i 2025, altså 13 300 står i nybygde fjøs og at kostnaden pr. bås plass er 150 000 vil det bety investeringer for nesten 2 mrd. kroner i sum for disse årene. Det er da benyttet 2014-priser.

4. STORFEKJØTTPRODUKSJON

En økende andel av framtidig storfekjøttproduksjon vil måtte foregå på spesialiserte ammekyr. I kap 3 har vi en argumentasjon i forhold til hvor mange melkekyr det vil være behov for i 2025. For å dekke den norske etterspørselen etter storfekjøtt vil det derfor være behov for en økning i ammekutallet.

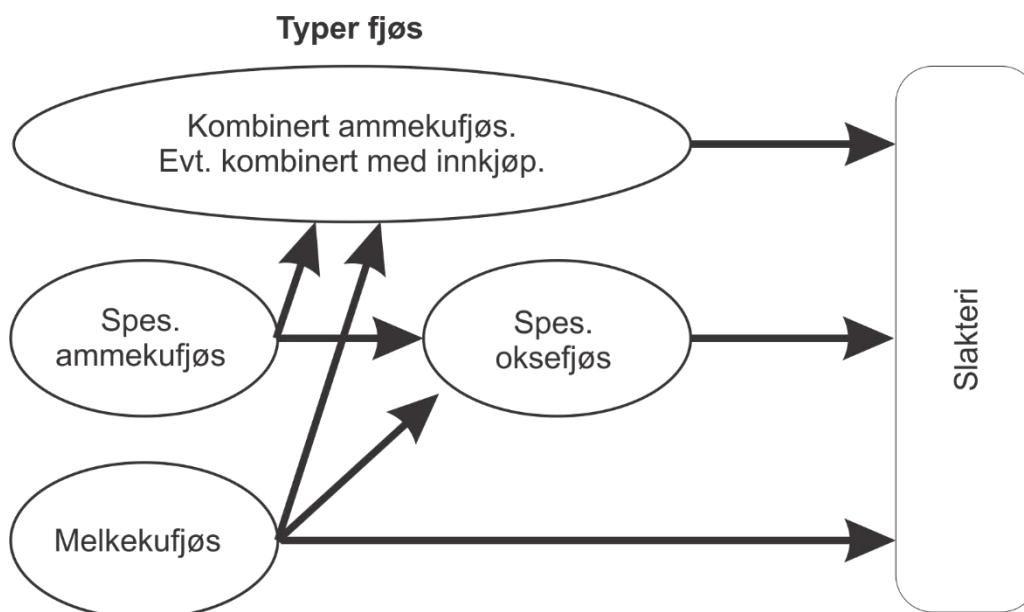
Hvor mange ammekyr må til for å dekke den norske etterspørselen? Ekspertgruppe Storfø mener at det vil være behov for en betydelig økning av antall ammekyr på landbasis fra dagens antall på 75 000 kyr. Enkelte av scenarioene de har sett på vil føre til en økning på 120 000 ammekyr i løpet av 10 år, men det antallet de har konkludert med er mellom 40 og 80 000 flere mordyr. Totalt kan det derfor bli behov for mellom 115 000 og 155 000 ammekyr om 10 år. Dersom en tar det tallet som ligger midt i intervallet over vil det bety at det om 10 år er 135 000 ammekyr i Norge. Pr i dag har Nord-Trøndelag 10 % av antall ammekyr i landet. Basert på ambisjonene fra landbruksmelding for Trøndelag hvor vår landsdel skal ta en større andel av økningen enn mange av de andre områdene og de gode forutsetningene for grovfordyrking og beiting i Nord-Trøndelag vil det si at vi bør ha en fordobling av antall ammekyr i Nord-Trøndelag i 2025.

I 2013 var det 7 385 ammekyr i Nord-Trøndelag, noe som var 9,8 % av alle ammekyr. Om 10 år er det antatt at det vil være 135 000 ammekyr i Norge og 9,8 % av det vil si 13 300. Dersom vi har som ambisjon å øke Nord-Trøndelags andel av landets ammekyr bør det minst bli 15 000 ammekyr i Nord-Trøndelag i 2025, dersom vi greier det vil vi ha 11 % av landet ammekyr. Hvordan skal vi greie denne økningen og hvor vil den komme rent strukturmessig?

De 7 385 ammekyrne vi hadde i 2013 ble produsert på 410 ulike gårder, det vil altså si at de hadde 18 ammekyr i gjennomsnitt. På tross av en økning i antall ammekyr på 42 % i løpet av de siste 10 årene har antall produsenter blitt redusert med 16 %. Dersom vi viderefører denne trenden fram mot 2025 vil det bety at det er 300 storfekjøttprodusenter i Nord-Trøndelag. Dersom 200 av disse har ammekyr, mens de siste 100 drev oppføring, vil det bety at de i gjennomsnitt har 75 ammekyr. Dette vurderes som et lite realistisk antall i gjennomsnitt. Derfor vil det være nødvendig at en del av de som slutter med melkekyr går over til ammekuproduksjon.

Det er flere alternativ en kan se for seg framover for å greie denne økningen. Enkelte vil nok bygge nytt og stort og dermed satse på kjøttproduksjon som en heltidsjobb. En del vil nok drive relativt smått med kanskje 20 ammekyr og mye beiting. Det er også sannsynlig at mange av dem ønsker å selge kalvene etter beitesesongen, for å redusere arbeidsbelastningen om vinteren. I begge disse

gruppene er det kanskje en del melkebønder som har sluttet med melkeproduksjon. En kan også se for seg at en del utrangerte melkefjøs kan egne seg i forhold til den gruppen som ønsker å drive med noen få ammekyr. Storfekjøttproduksjon kan illustreres med figuren under. Kombinert ammekufjøs er et fjøs hvor alle kalvene føres fram til ferdige slakt, mens det i et spesialisert ammekufjøs ikke foregår framføring. .

Figur 4.1: Ulike alternativer for storfekjøttproduksjon.

Utfordringen er å anslå hvor mange dyr det er i de ulike fjøs-typene. Det blir født litt over 1 kalv pr årsku i melkeproduksjon, 26 000 årskyr blir om lag 30 000 kalver. Halvparten av disse er oksekalver, altså 15 000 oksekalver. Pr i dag selges litt over 4 000 okser pr år i Nord-Trøndelag. Det må forventes at dette antallet øker betydelig ettersom mange av de fjøsene som vil bli bygd framover vil være spesialiserte melkeproduksjonsfjøs. Dersom det i 2025 vil være slik at tre av fire okser skal fores opp i spesialiserte oksefjøs, vil det bli solgt om lag 11 000 oksekalver i 2025 fra melkefjøs til oppføringsfjøs og de vil være i oppføringsfjøset i ca. ett år. Fra oksene er kjønnsmodne er det vanskelig med beiting. Et alternativ er kastering av oksene, men pr i dag er det relativt lite brukt og det har vært utfordrende å få til økonomi i den produksjonen.

Hvor mange ammekufjøs vil det være behov for i 2025? For å kunne greie å ha 15 000 ammekyr i 2025 vil det være behov for at det bygges en del nye store fjøs, og for at det skal være interessant å investere i en slik produksjon vil lønnsomheten være avgjørende. Et optimistisk anslag er at halvparten av ammekyrne er i kombinerte ammekufjøs med f.eks. plass til 60 ammekyr. Dermed vil det være behov for 125 slike fjøs, pr i dag er det få slike fjøs og dermed må de fleste av

dem bygges. Det vil altså være behov for å bygge om lag 10 kombinerte ammekufjøs pr år. Den andre halvparten av ammekyrne vil være i mindre fjøs, enkelte av dem vil drive framføring mens andre vil selge til spesialiserte oppføringsfjøs. Dersom 7 500 ammekyr er i fjøs hvor det i gjennomsnitt er 20 kyr, vil det være behov for 375 slike fjøs. Disse fjøsene vil trenge mindre ombygginger/tilbygg og gjennomsnittskostnaden vil være betydelig lavere, kanskje 1-2 mill. pr prosjekt. Den tredje fjøstypen en må se på er de spesialiserte oppføringsfjøsene. Dersom 3 000 kalver fra ammekyr selges årlig vil det med de 11 000 oksekalvene fra melkefjøs være behov for plass til ca. 14 000 dyr. Her vil det nok være mange ulike tilpassinger og størrelser, men dersom vi forutsetter at det i gjennomsnitt er plass til å ferdigprodusere 100 okser vil det være behov for ca. 140 oppføringsfjøs.

Et nytt ammekufjøs til 60 kyr koster 6,5 mill. Dette er et fjøs på om lag 1 300 m² og med en m²-pris på 5 000¹⁰ blir summen 6,5 mill. Renoveringene har vi forutsatt koster 1,5 mill. og oppføringsfjøset koster 4 mill. i gjennomsnitt pr prosjekt. Da får en tabellen under. Ettersom det i denne produksjonen vil måtte foregå en oppbygging av antallet fjøs og foretak som driver med denne produksjonen, har vi her forutsatt at om lag 70 % av foretakene må investere betydelig i perioden 2015-2025.

Tabell 4.1: Antall prosjekt, gjennomsnittlige kostnader og totale kostnader knyttet til storfekjøttproduksjon i perioden 2015-2025

Antall prosjekt	År											Sum
	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Nybygg	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	110
Renovering	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	220
Oppføring	10	10	10	10	10	10	10	10	101	10	10	110
Kostnad pr prosjekt (beløp i mill.) – 2014-priser												440
Nybygg	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	
Renovering	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	
Oppføring	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	
Sum kostnad (beløp i mill.)												
Nybygg	65	65	65	65	65	65	65	65	65	65	65	715
Renovering	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	330
Oppføring	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	440
Sum	135	135	135	135	135	135	135	135	135	135	135	1 485

Tabell 4.1 viser at det kreves betydelige investeringer, nærmere 1,5 mrd. i perioden 2015-2025, knyttet til storfekjøttproduksjon dersom en skal fordoble

¹⁰ Vegar Brenne skriver i e-post 17. sept. at et ammekufjøs har en m²-pris på mellom 5-6 500. Samme m²-pris for oksefjøs.

produksjonen. Dersom disse forutsetningene stemmer vil det bli en økning i antallet som driver med storfekjøttproduksjon.

5. SVINEPRODUKSJON

Det er satt en forutsetning om at produksjonen i Nord-Trøndelag skal øke med 1,5 % årlig framover. Dersom en tar utgangspunkt i produksjonen i 2013 vil det føre til en økning på 20 % fra 2013 til 2025. Produksjonen pr dyr (høgere slaktevekt) kan være en måte å nå den økte produksjonen på, men dersom vi forutsetter samme produksjon pr dyr vil det føre til at antall slaktegris må økes fra dagens nivå på 220 000 dyr i Nord-Trøndelag til om lag 266 000 i 2025.

I dag er det en konsesjonsgrense på 2 100 slaktegris eller 105 purker. Det er også en mulighet til å kombinere purker og slaktegris da hver purke tilsvarer 20 slaktegriser. Mange av de som har bygd de siste årene har bygd i forhold til denne konsesjonsgrensa.

I perioden 2003-2013 har det vært en betydelig produktivitetsforbedring ved at antall slaktegris pr purke har økt fra litt under 20 til over 26 slaktegris pr avlspurke. Dette er en forbedring på 31 %. Den samme framgangen kan ikke forventes framover. Antall fødte smågris pr kull bør ikke overstige antall patter, purka er drektig litt under 4 mnd. og det er ikke lov til å avvenne før smågrisen er minst 4 uker. I sum fører dette til at antall fødte smågris pr årspurke er vanskelig å øke veldig mye. I følge Ingris sin årsrapport for 2013 har de aller beste besetningene i dag litt over 30 avvente smågris pr årspurke. Gjennomsnittet i Ingris er på 23,6 avvente smågris pr årspurke. Forskjellen mellom dette tallet og tallet en finner hos SLF kommer av at SLF opererer med avlspurker mens Ingris bruker årspurker, i tillegg er tidspunktet for registrering forskjellig. De aller beste har altså om lag 25 % flere smågris pr purke enn gjennomsnittet. Dette viser at det fortsatt er muligheter til en betydelig produktivitetsforbedring, men kanskje ikke i samme grad som de siste årene. En reduksjon i andelen som dør før de blir slaktet (i dag om lag 15 %) kan selvsagt skje, men det vil alltid være en viss dødelighet og dermed vil ikke dette utgjøre den store endringen. Dette fører til at det må til en økning i antall purker for å kunne øke produksjonen av slaktegris med 20 %. Dersom en ser for seg at det er realistisk med 28 slaktegris pr avlspurke (forbedring på 7 % fram mot 2025) vil det bety at vi i Nord-Trøndelag trenger 9 500 purker.

Pr i dag er det 187 produsenter som har purker og de har i gjennomsnitt litt over 45 purker. Det er lite som tyder på at det framover vil bli like mange som holder på med gris, spørsmålet blir nok heller hvor stor avgangen vil bli blant svineprodusentene? I løpet av de siste 10 årene er antallet omtrent halvert, dersom en antar at konsesjonsgrensen opprettholdes på 105 avlspurker vil det bety at det er 90 smågrisbesetninger i Nord-Trøndelag i 2025.

I dag er det 287 slaktegrisprodusenter, og det er en reduksjon på 45 % siden 2003. Dersom denne trenden fortsetter vil det i 2025 være 145 som har slaktegris. Dersom disse 145 produsentene skal fore opp alle 266 000 slaktegrisene, vil det bety at de i gjennomsnitt forer opp 1 835 slaktegriser.

5.1 Hvor store investeringer må gjennomføres i perioden 2015-2025?

I svineproduksjon har det vært betydelige investeringer de løpet av de siste årene. Mens det i melkeproduksjon var 37 % av bygningene som var nybygd eller betydelig modernisert i løpet av de 10 siste årene, er halvparten nybygd eller modernisert i svineproduksjonen i samme periode. Dette på tross av at støtten fra Innovasjon Norge har vært mindre til svineproduksjon enn til melkeproduksjon. Det er 31 smågrisprodusenter som har fått BU-støtte de siste årene (fra 2009 til 2012).

Likevel må det nok også i svineproduksjon gjennomføres betydelige investeringer dersom de målene som er gitt i forhold til økt produksjon og større produksjon på hvert bruk skal nås. Det er vanskelig å avslå hvor mange som må bygge nytt for at denne produksjonen skal nås, men dersom en sier at om lag 60 % av de 90 smågrisprodusentene må bygge vil det si 5 bygg pr år, eller 55 totalt. Et fjøs for 105 purker blir på om lag 1 100 m², og dersom en forutsetter 8 000 kr pr m² blir dette en kostnad på 9 mill. pr prosjekt.

I et slaktegrisfjøs er det normalt at grisen blir satt inn når de er ca. 25 kg, og da er de om lag 2 mnd. gamle. Grisen er slakteferdig når den er ca. 120 kg levende vekt, og da er den litt over 5 mnd. gammel. Dette betyr at grisen er i slaktegrisfjøsset ca. 100 dager, og det betyr igjen at en kan ha ca. 3,5 innsett med gris pr år. En konsesjon på 2 100 gris gjør at en greier seg med et bygg som har plass til ca. 600 gris pr innsett. Dette er et bygg på om lag 750 m². Kostnadene for et slaktegrisfjøs er om lag de samme pr m² som for et smågrisfjøs, altså 8-10 000 pr m². Med å benytte 8 000 pr m² blir dette et fjøs til 6 mill. Det er flere slaktegrisfjøs som er i bruk i dag som har en tilfredsstillende standard, og dermed er det kanskje behov for å fornye bare hvert tredje fjøs i perioden 2015-2025. Med disse forutsetningene blir det følgende tabell:

Tabell 5.1: Antall prosjekt, gjennomsnittlige kostnader og totale kostnader knyttet til svineproduksjon i perioden 2015-2025

	År											
Antall nybygg	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	Sum
Smågris	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	55
Slaktegrisfjøs	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	55
Kostnad pr prosjekt (beløp i mill.) 2014-priser												
Smågris	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0
Slaktegrisfjøs	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
Sum kostnad (beløp i mill.)												
Smågris	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	495
Slaktegrisfjøs	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	330
Sum	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	825

I svineproduksjon vil det med disse forutsetningene være behov for investeringer på litt over 800 mill. i perioden 2015-2025.

6. LAMMEKJØTTPRODUKSJON

Forutsetningen om 1,5 % økning i produksjonen ligger også til grunn for lammekjøttproduksjonen. Mens det for de andre produksjonene vi har sett på har vært en økning eller tilnærmet samme produksjon i 2013 som i 2003, ser en at det i lammekjøttproduksjon har vært en nedgang. Antall slakta lam er redusert med 15 % i perioden, og i 2013 ble det levert litt under 38 000 lam. Nord-Trøndelag har gode forutsetninger for å drive med lammekjøttproduksjon pga. store og gode beiter. Utfordringen de siste årene er i stor grad knyttet til rovdyr. Dette har ført til at det er flere produsenter i tradisjonelt gode beiteområder som har sluttet. På tross av utfordringene med rovdyr er avgangen i forhold til antall brukere mindre i denne produksjonen enn i flere av de andre, bare 25 % reduksjon i fra 2003 til 2013.

I 2013 ble det levert 38 000 lam, 1,5 % årlig økning betyr om lag 45 000 lam i 2025. Ut fra tallene fra SLF ser en at det blir levert mellom 1,1 og 1,2 lam pr søye. Dette gjør at en trenger om lag 40 000 søyer. I 2013 var gjennomsnittsbesetningen på 65 søyer. Det er svært få i Nord-Trøndelag som har over 300 søyer. Dersom dagens gjennomsnittsbesetning på 65 søyer legges til grunn, vil det bety at vi i 2025 trenger 615 lammekjøttprodusenter i Nord-Trøndelag. Viderefører vi imidlertid trenden hvor 1 av 4 har sluttet fra 2003 til 2013, vil det bli ca. 350 produsenter som driver med sau i 2025 og i gjennomsnitt har de 114 søyer hver. Dersom vi regner på et fjøs til 300 søyer vil det være et fjøs på om lag 500 m², og Brenne hos Norsk landbruksrådgivning antyder mellom 4 og 6 000 kroner pr m² for et sauefjøs. Dersom en går ut fra 5 000 kroner pr m² blir dette et fjøs til 2,5 mill.

Dersom en ser for seg at en trenger 75 fjøs med 300 søyer og de resterende 275 fortsetter med å ha 65 søyer, vil det i sum bli litt over 40 000 søyer. De fleste av disse 75 som skal drive med 300 søyer må bygge nytt, kanskje 5 fjøs pr år, noe som vil bety at 55 fjøs bygges og det er 73 % av de store fjøsene. Mange av de som ikke bygger nytt for 300 søyer vil også trenge å modernisere og enkelte må nok også bygge på eksisterende fjøs. Dersom vi sier at halvparten av dem må investere for kr 1 mill. vil en få følgende tabell:

Tabell 6.1: Antall prosjekt, gjennomsnittlige kostnader og totale kostnader knyttet til lammekjøttproduksjon i perioden 2015-2025

6	År											
Antall bygg	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	Sum
Nye for 300	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	55
Modernisering	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	143
Kostnad pr prosjekt (beløp i mill.) 2014-priser												
Nye for 300	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	
Modernisering	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	
Sum kostnad (beløp i mill.)												
Nye for 300	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	138
Modernisering	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	143
	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	281

Tabell 6.1 viser at det vil være behov for investeringer for litt under 300 mill. knyttet til lammekjøttproduksjon i perioden 2015-2025.

7. POTET-, BÆR- OG GRØNNSAKSPRODUKSJON

Pr i dag er det en del lagerkapasitet ute på gårdene. I midlertid er dette relativt små lager som ikke er tilpasset dagens behov. F.eks. kreves det nå at et potetlager har to adskilte rom hvor det ene holder 8° C som er ønskelig i forhold til potet til chipsproduksjon mens matpoteten bør lagres på 4° C. Videre er denne sektoren i stor grad prisgitt hva grossistene bestemmer; dersom de bestemmer seg for ett lager på Østlandet vil det skape store problem i forhold til nordtrøndersk potet- og grønnsaksproduksjon.

Jon Olav Forbord hos Norsk landbruksrådgivning sier at det er et betydelig behov framover for lager knyttet til potet og grønnsaker, samt at det også bør investeres i hurtigkjøling og lager for bær. Forbord anslår behovet til å ligge i størrelsesorden 3-5 utbygginger av lager/kjølelager per år for å imøtekomme behovene i markedet og sikre konkurransevne for produsentene i Nord-Trøndelag. I våre beregninger er det tatt utgangspunkt i denne vurderingen.

Vi forutsetter at det er behov for å bygge 3 potetlager pr år framover. Da er det snakk om lager for 600 tonn potet, og de koster om lag 2,5 mill. å bygge pr stk. i dag. Videre er det behov for å bygge 2 grønnsakslager pr år, og de koster om lag 5 mill. pr stk. Til slutt bør det bygges hurtigkjøling og lager for bær dersom produksjonen skal øke, men kanskje ikke så veldig mange i perioden. I sum vil dette beløpe seg til om lag 20 mill. i investeringer pr år eller 220 mill. (2014-kroner) i sum for perioden 2015-2025.

8. OPPSUMMERING

Å anslå et investeringsbehov knyttet til flere av de store nordtrønderske landbruksproduksjonene er vanskelig. Hvilke rammevilkår og økonomisk virkelighet vil nordtrøndersk landbruk være nødt til å forholde seg til i 2025? I tillegg har vi i dette arbeidet vært nødt til å ta mange forutsetninger, og dersom disse ikke stemmer vil selvsagt investeringsbehov bli et annet enn det vi har kommet fram til. I tabellen under har vi summert de investeringsbeløpene vi har kommet fram til for de ulike produksjonene.

Tabell 8.1: *Totalt investeringsbehovet knyttet til flere sentrale produksjoner i perioden 2015-2025, beløp i mill. kroner*

	År											Sum
	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Melk	245	230	216	209	194	187	180	173	158	151	144	2 088
Storfekjøtt	135	135	135	135	135	135	135	135	135	135	135	1 485
Svin	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	825
Sau	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	280
Potet, bær og grønt	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	220
Sum	501	486	472	465	450	443	436	429	414	407	400	4 903

Denne summen på nesten 5 mrd. kroner er det estimatet som vi har kommet fram til for å nå de produksjonsmålene som landbruksmeldinga for Trøndelag har lagt opp til. Forutsetningen bygger på at en ganske stor andel av de driftsbygningene som det er behov for i 2025 blir nybygd eller betydelig renovert. Dersom en greier denne produksjonsøkningen ved at en større andel av dagens bygninger benyttes, vil investeringsbehovet reduseres.